

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
МИНИСТЕРСТВО НА ФИНАНСИТЕ

Изх. № ЗК-2.....

София, .. 17.09 2019 г.

/ВЛ

МЕТОДИЧЕСКО УКАЗАНИЕ

за осигуряване на съответствие с приложимите правила по дъ

Основание и обхват

Настоящото указание е разработено на основание разпоредбата на чл. 7, ал. 2, т. 14 от Закона за държавните помощи (ЗДП), съгласно която министърът на финансите дава методически указания за прилагането на правилата в областта на държавните помощи.

Целта на това указание е да подпомогне Управляващите органи (УО) на оперативните програми, като им даде примерни насоки за правилата по държавните помощи, както и за практическото прилагане на теста за държавна помощ.

Под „мярка“ за целите на указанието следва да се разбира всяка планирана процедура за предоставяне на БФП, инициатива или конкретен проект.

Общи положения

Приложимостта на правилата по държавните помощи е базирана на принципната несъвместимост и на концепцията за понятието „държавната помощ“ (т.нар. „тест за държавна помощ), съдържащи се в чл. 107, параграф 1 от Договора за функциониране на Европейския съюз (ДФЕС).

Използваните понятия, вкл. тяхната интерпретация, са съобразени с дефинициите на европейското законодателство и с практиката на Европейската комисия (ЕК) и Съда на Европейския съюз (Съда на ЕС, Съда). Поради това, настоящото указание пояснява начина, по който се разбира и прилага на национално ниво тази концепция, без с това да се засягат практиката на ЕК и тълкуванията на Съда на ЕС, и/или прилагането на ЗДП.

Дефинирайки „държавната помощ“ в § 1, т. 7 от допълнителната разпоредба на ЗДП, законодателят борави с понятията помощ „предоставена от държавата или общината“ или „за сметка на държавни или общински ресурси, пряко или чрез други лица, под каквато и да е форма“. Към държавните и общински ресурси, независимо от формата, се причисляват и ресурсите от фондовете на Европейския съюз, Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство, донорски програми, както и всички други програми, проекти и фондове, с изключение на тези, разходването на които не включва ангажименти за координация, управление, договаряне или контрол на средствата от страна на българската държава. За целите на указанието, съобразно установената практика на ЕК и Съда на ЕС, тези ресурси се наричат обобщено „публичен ресурс“. Не се третират като публични ресурси средствата, чието разходване се управлява пряко от страна на ЕК.

Член 107 от ДФЕС се прилага без да се прави разлика между частни и публични субекти. Това е резултат от действието на принципа за неутралност, залегнал в чл. 345 от ДФЕС.

Осигуряването на съответствие с правилата по държавните помощи се извършва, като се прилагат последователно следните условно **обособени етапи** за действие, както следва:

- I. Определяне наличието на държавна помощ.
- II. Определяне на приложимия към мярката режим.
- III. Съгласуване с министъра на финансите.

Етап I. Определяне наличието на държавна помощ

Целта на този етап е систематизиране на информацията за мярката, така че да е възможно да се формулира еднозначен извод дали е предоставяне на държавна помощ, или не.

Същностните елементи на планираната мярка следва да се анализират в контекста на четирите¹ критерия от теста за държавна помощ (предоставяне на държавен ресурс, икономическо предимство, каквото не би могло да бъде получено от пазара, селективност и нарушаване на конкуренцията и търговията между държавите членки), базирани на концепцията за „държавна помощ“, установена в чл. 107, параграф 1 от ДФЕС. Това може да бъде извършено посредством отговори на примерните въпроси, изложени в Приложение № 1. Предоставянето на държавна помощ ще бъде налице, само когато всичките четири критерия са изпълнени кумулативно.

Съгласно законодателството по държавните помощи съществено изискване за наличие на държавна помощ е това получателят да бъде предприятие.

Общият принцип, според който Съдът на ЕС² налага последователна практика при определянето на получателите като „предприятия“, е свързан с извършването на *стопанска/икономическа дейност*³ от тяхна страна, независимо от правната им форма, статут и начин, по който са финансирани, както и реализирането на печалба. Съдът на ЕС счита, че всяко лице, ангажирано със стопанска дейност, е в състояние да отговори на дефиницията за предприятие, дори и при липса на преследване на печалба.

Такъв е случаят, когато кандидатът функционира/оперира на пазар, на който се търгуват стоки и услуги, и се конкурира с други субекти без значение на правно-организационната си форма, под която действа на този пазар.

Наличието на пазар за дадена услуга зависи от начина на организация на съответната дейност в Република България, включително на местно, областно, регионално или национално ниво, поради което е възможно да съществуват разлики, както и да възникнат промени с течение на времето.

Администраторът е този, който в съответствие с разпоредбата на чл. 13, ал. 1 от ЗДП, следва да определи вида на подпомаганите дейности, тъй като те са основен елемент на съдържанието на мерките за подпомагане. От съществено значение е характерът на дейността на получателя и стопанското ѝ естество, а не неговата правна форма, начин на финансиране и дали е създаден, за да генерира печалби. Субект, който извършва както стопански, така и нестопански дейности, може да се разглежда като предприятие само по отношение на стопанските си дейности, при условията на чл. 20, ал. 3 от ЗДП.

Извършването на дадена дейност без намерение да се получи възнаграждение или да се реализира печалба от нея, само по себе си не означава, че дейността не е стопанска, когато посредством нея се предлагат стоки и услуги на даден пазар.

Съгласно постановеното от Съда в Решение от 10 януари 2006 г. по дело *Cassa di Risparmio di Firenze* и др. (C-222-04, EU:C:2006:8 , точки 122 и 123), обстоятелството, че предлагането на стоки и услуги се осъществява без стопанска цел и/или без цел за реализиране на печалба, не е

---

¹ В някои по-нови информационни източници критериите са посочени като пет, тъй като в тях нарушаването на конкуренцията и съответно на търговията между държавите-членки се разглеждат поотделно.

² Case C-41/90, *Klaus Höfner and Fritz Elser v. Macrotron GmbH*; Case C-55/96, *Job Centre coop. arl.*, 1997

³ Дейност, свързана с предлагане на стоки и/или услуги на даден пазар.

пречка за това организацията, която извършва тези сделки на пазара, да се счита за предприятие, тъй като нейните услуги се конкурират пряко с услугите на други оператори, имащи стопанска цел и работещи за печалба.

В същото време дадена дейност се определя като стопанска, когато е налице плащане за извършването на дадена услуга, което покрива разходите за извършването ѝ, **без значение дали плаща получателят на услугата, или държавата вместо него.**

Възможно е също така даден кандидат да не е предприятие (т.е. да няма до момента стопанска дейност), но с проектните дейности по дадена процедура той да придобие статут на предприятие по отношение извършването на тези дейности. Следователно е необходимо да се анализират не само дейностите на кандидата до момента, но и тези, за чието подпомагане се кандидатства, включително тяхното отделно обособяване/деление.

Когато по дадена процедура се финансират стопански дейности, е налице помощ в полза на предприятие, независимо от това дали кандидатите са търговци, или не (например ЮЛНЦ, ФЛ).

Обратното също теоретично е възможно, а именно по дадена процедура да кандидатстват предприятия, но по процедурата да се подпомагат/финансират само нестопански дейности. В тези случаи и при отделно обособяване на нестопанските дейности/наличие на разделна отчетност на приходите и разходите, активите и пасивите по видове дейности, възпрепятстваща облагодетелстването на стопанските дейности от финансирането, получателите могат да не се разглеждат като предприятия за целите на конкретното финансиране, т.е. да не е налице предоставяне на държавна/минимална помощ.

Изключение от посоченото се допуска спрямо икономическа дейност, осъществявана от органи на публичната власт, която не може да бъде отделена от упражняването на самата публична власт.

Упражняването на публични правомощия е разгледано в т. 17 от Известие на Комисията относно понятието за държавна помощ, посочено в чл. 107, параграф 1 от Договора за функционирането на Европейския съюз (Известието)⁴. Съгласно тази разпоредба, Европейската комисия счита, че даден субект действа при упражняване на публични правомощия, когато дейността представлява задача, която е част от **основните функции на държавата, или е свързана с тези функции по естеството си, целта си и разпоредбите, на които подлежи.**

Съгласно разпоредбата на т. 17 от Известието, **не може да има упражняване на публични правомощия за дейности, за които държавата е въвела пазарни механизми.** Това е така, защото в т. 7 от Решението си по дело C-118/85, Съдът е постановил, че Държавата може **или да упражнява публични правомощия, или да извършва стопанска дейност**, изразяваща се в предлагане на стоки и услуги на даден пазар. Последното означава, че не е възможно да се упражняват публични правомощия, когато държавата осъществява дейности на пазар, отворен за конкуренция.

Що се отнася до неотделимостта на дадена стопанска дейност от упражняването на публични правомощия, въпросът следва да се разглежда в рамките на съдебната практика към т. 18⁵ от Известието. Обръщаме внимание, че в тези случаи, Съдът е определил, че органите на публичната власт попадат извън обхвата на понятието „предприятие“, тъй като **не извършват стопанска дейност.**

Дадена стопанска дейност е неотделима от дейност, извършвана при упражняване на публична власт, когато е неразривно свързана с нея по своята същност, предмет и правила, на които се подчинява. В този смисъл, например в Решението си по дело C-185/14, Европейският

---

⁴ 2016/C 262/01

⁵ По смисъла на съдебната практика: Решение на Съда от 12 юли 2012 г. по дело *Compass-Datenbank GmbH*, C-138/11, ECLI:EU:C:2012:449, точка 38 и решение на Съда от 26 март 2009 г. по дело *Selex Sistemi Integrati/Комисия*, C-113/07 P, ECLI:EU:C:2009:191, точка 72 и сл.

съд е постановил (т. 40-43), че дейността по изплащане на пенсиите в България е отделима от националната пенсионна система, поради което не може да става въпрос за упражняване на публична власт при изпълняването ѝ.

За да се приеме, че дадена дейност не може да бъде отделена от упражняването на публична власт, е необходимо да бъде определена конкретно публичната дейност, от която тя не може да бъде отделена. Не е достатъчно, обаче, това само да бъде твърдяно, а е необходимо да може да се докаже, че упражняването на стопанската дейност е неразделна част и е необходимо за постигането на целите на упражняването на публичната дейност.

Самият факт, че дадена дейност е със социален характер, не е достатъчен за нейното определяне като нестопанска дейност.

При анализ на делимостта следва да се отчитат съществуващите правила за счетоводно обособяване и данъчно облагане на стопанските дейности на публичните органи.

Министерството на финансите няма функционална компетентност да потвърждава или отрича твърдения на Управляващите органи, целящи обосноваване на реализирането на мерките извън обхвата на чл. 107 от ДФЕС. В тези случаи компетенциите на министъра на финансите се свеждат единствено до предоставяне на допълнителни насоки за правилното определяне на режима по държавните помощи.

Когато предоставянето на финансиране по дадена мярка е свързано с подпомагане на нестопанската част от дейността на получател/партньор, който извършва и стопанска дейност, е задължително да се въведат условия и критерии за водене и поддържане на аналитична счетоводна отчетност.

Последната трябва да доказва разделение на дейностите (стопанска от нестопанска), респ. чрез фактическо обособяване на съответните дейности чрез отделен субект или чрез пълно финансово-счетоводно отделяне на дейностите по отношение на активите, пасивите, приходите и разходите за тях.

В този случай, УО е длъжен да въведе надежден механизъм за контрол⁶ (например чрез предварителна проверка във връзка със счетоводната политика и сметкоплана на субекта и посредством регулярни проверки на обстоятелствата за разделянето на място в счетоводството на бенефициера), гарантиращ, че с публичния ресурс няма да се подпомага стопанската дейност на получателя.

Предоставянето на държавна помощ обикновено⁷ би могло да се елиминира както на ниво бенефициери, така и на ниво изпълнители на дейностите, когато **се постига пазарна цена** посредством възлагане на изпълнението на стопанските дейности по процедурата, **чрез състезателни⁸, прозрачни, недискриминационни и безусловни тръжни процедури, които отговарят на условията на т. 89 - т. 96 от Известието.**

Следва да се има предвид също така, че е възможно не всички процедури, предвидени в Директивите за обществените поръчки и съответно в Закона за обществените поръчки (ЗОП), да отговарят на горепосочените изисквания (например прякото договаряне).

---

⁶ Механизъм за контрол/Контролен механизъм е съвкупност от мерки, правила, процедури, източници, посредством които на практика УО проверява съответните обстоятелства, за да гарантира изпълнението на всяко едно условие от приложимия режим по държавните помощи по дадена процедура.

⁷ В някои случаи, като например при възлагане на УОИИ и при мерки, свързани с ширококоловтов достъп, това не е достатъчно за елиминиране на държавната помощ.

⁸ В областта на държавните помощи съдилищата на Съюза често се позовават на „отворена“ тръжна процедура (вж. например решение на Общия съд от 5 август 2003 г. по съединени дела *P & O European Ferries (Vizcaya)/Комисия*, T-116/01 и T-118/01, ECLI:EU:T:2003:217, точки 117 и 118. Решение на Съда от 24 октомври 2013 г. по съединени дела *Land Burgenland/Комисия*, C-214/12 P, C-215/12 P и C-223/12 P, ECLI:EU:C:2013:682, точка 94)

Дадена процедура се счита за *състезателна*, когато **всички** заинтересовани и отговарящи на условията кандидати имат възможност да участват в тръжната процедура (т. 90 от Известието).

Дадена процедура се счита за *прозрачна*, когато **всички** заинтересовани участници бъдат еднакво и надлежно информирани на всеки етап от тръжната процедура. Това е изпълнено, когато е налице достъпност на информацията, достатъчно време за подготовка на оферти и яснота на критериите за подбор и възлагане. Тръжната процедурата трябва да бъде достатъчно добре разгласена, така че всички потенциални оференти да могат да я вземат предвид (т. 91 от Известието).

Дадена процедура се счита за *недискриминационна*, когато е налице равнопоставено третиране на **всички** оференти на **всички** етапи от тръжната процедура. За тази цел е необходимо преди започването на процеса, да са определени такива критерии за подбор и възлагане, които да позволяват обективно оценяване и сравняване на участниците.

Преценката на УО на **етап I** се разработва с изчерпателна и обяснителна информация за вида и характера на планираната мярка, съобразно пояснителната информация към всяка част от въпросника. Въпросите по Приложение № 1 представляват минимумът изискуема информация. Те са насочващи, като могат да бъдат разширявани и променяни, респ. може да се следва друга подходяща структура, съобразно конкретиката на случая. Допуска се предоставяне на положителни/отрицателни отговори, като всеки един от тях трябва да почива на аргументирани факти и по възможност на законови/под-законови разпоредби. Допустима е и аргументация въз основа на всяка допълнителна информация, която има отношение към въпросите.

В случай, че УО достигне до извода, че в мярката се съдържа държавна/минимална помощ, се преминава към **етап II**.

Ако в резултат от извършения анализ УО достигне до извода, че случаят е извън обхвата на законодателството по държавните помощи, тъй като не съдържа помощ, то процедурата може да се разработва извън обхвата на чл. 107 от ДФЕС. В този случай се преминава директно към **етап III**.

В Условията за кандидатстване по процедурата (в частта за приложимия режим по държавните помощи) се включва подробната обосновка за реализация на мярката в режим „непомощ“. Посочва се критерият от теста за държавна помощ, който се счита, че не е изпълнен, и основните мотиви, законови норми и доказателства за това.

Логически алгоритъм на извършването на оценката на четирите критерия от теста за държавна помощ е представен в Приложение № 2.

Етап II. Определяне на приложимия режим по държавните помощи към мярката

Целта на този етап е да се преценят различните възможности за реализиране на мярката като се приведе във вид, съответстващ на действащи правила, оправдаващи съвместимостта ѝ.

Ръководителят на УО може да анализира възможните алтернативи за преработването на мярката, така че да не представлява държавна помощ. Това може да се постигне като се елиминира наличието на някой от критериите от „теста за държавна помощ“ и по този начин се преодолее кумулативното им изпълнение. Анализът следва да се базира на поэтапно изследване на алтернативи, при които най-малко един от елементите от теста за държавна помощ е необходимо да се измени, така че да не е изпълнен.

Когато реализацията на мярката не е възможна без държавна помощ, УО следва да анализира възможността осъществяването ѝ да бъде извършено при съобразяване с условията на:

- a) критериите за предоставяне на минимална помощ;

- б) услугите от общ икономически интерес;
- в) правилата за групово освобождаване или помощ, освободена от уведомяване на друго основание;
- г) условията на някоя от категориите съвместима (допустима) държавна помощ, подлежаща на уведомяване пред ЕК.

Предоставянето на помощ по букви а - г може да бъде прието за допустим подход при съобразяване на алтернативите, посочени в Приложение № 3.

По преценка на УО, на този етап приложимият режим по държавните помощи може да се съгласува с министъра на финансите посредством Формата за ранен контакт, на основание на чл. 6 от Наредба № 4 на министъра на финансите от 2016 г. за определяне на реда за съгласуване на проектите на документи по чл. 26, ал. 1 от Закона за управление на средствата от Европейските структурни и инвестиционни фондове (Наредбата).

След изготвяне на Условията за кандидатстване по процедурата и частта за приложимия режим по държавните помощи, се преминава към **етап III**.

Етап III. Съгласуване с министъра на финансите

Целта на този етап е да се съгласуват с министъра на финансите всички приложими условия от избрания режим по държавните помощи.

Съгласуването се извършва по реда на чл. 7 от Наредбата. То включва проверка за съответствие на избрания режим по отношение на заложените в документите по процедурата условия.

В допълнение е необходимо УО да разработи и прилага подходящи контролни механизми, които да гарантират изпълнението на съответните правила от избрания режим по държавните помощи, в т.ч. и при режим „непомощ“, в случаите когато бенефициерите осъществяват и стопанска дейност.

Съдържанието на контролните механизми не е от компетенциите на министъра на финансите.

Отразяването на бележките на министъра на финансите се извършва задължително в режим проследяване на промените, съгласно чл. 17, ал. 1 от Наредбата.

Мерките по Регламент (ЕС) № 651/2014 на Комисията от 17 юни 2014 година за обявяване на някои категории помощи за съвместими с вътрешния пазар в приложение на членове 107 и 108 от Договора⁹ (Общ регламент за групово освобождаване, ОРГО) не могат да бъдат привеждани в действие без получаване на оценка от министъра на финансите, че мярката е приведена в съответствие с правилата на действащия общ регламент за групово освобождаване. Съгласувателният процес приключва едва след получаване на положителна оценка за съответствие от министъра на финансите, като същата се прикачва към пакета документи по процедурата в ИСУН.

След това пълният пакет документи по мярката, заедно с попълнен формуляр в Информационната система за електронно уведомяване на Европейската комисия (ЕК) – „SANI 2¹⁰ (State Aid Notification Interactive 2)“ се представя на министъра на финансите за изпращане към ЕК по реда на Правилника за прилагане на Закона по държавните помощи (ППЗДП).

⁹ (L 187, 26.06.2014 г.);

¹⁰ Виж Ръководство за работа със системата SANI 2 и бланката за осигуряване на достъп, публикувани на: <http://stateaid.minfin.bg>

Промени по вече одобрени мерки, които засягат условия, свързани с държавните помощи, са обект на ново съгласуване.

Мерки, финансирани по Закона за управление на средствата от Европейските структурни и инвестиционни фондове, подлежащи на нотификация пред ЕК, съгласно изискванията на чл. 108, параграф 3 от ДФЕС, се съгласуват с министъра на финансите по реда на чл. 22 от ЗДП, чл. 4 от ППЗДП и чл. 15 от Наредбата, по отношение на:

1. Пълнота и коректност на информацията в уведомителните форми и наличие на минимум изискуемата по тях информация.
2. Наличие на клауза за изчакване по чл. 3 от Регламент (ЕС) № 2015/1598, че мярката няма да бъде въведена в действие до произнасяне на Европейската комисия с решение, разрешаващо предоставянето на държавната помощ, или с решение, че мярката не представлява държавна помощ.
3. Наличие на условията, изискуеми по ЗДП и ППЗДП.
4. Наличие на клауза за последващо съгласуване на изменение и допълнение на помощта.
5. Изпълнение на специфични условия, произтичащи от Решението на ЕК на основание чл. 288 от ДФЕС.

След отразяване на бележките, на министъра на финансите се представя попълнен формуляр в Информационната система за електронно уведомяване на Европейската комисия (ЕК) – „SANI 2“ за изпращане към ЕК.

Когато планираната мярка се разработва като попадаща извън правилата за държавните помощи, но въпреки това са налице съмнения, с цел правна сигурност може да бъде изпратено уведомление към Европейската комисия за потвърждаване от нейна страна на липса на държавна помощ по мярката. Мярката не се въвежда в действие до произнасяне на ЕК.

В случаите, когато се налага възстановяване на неправомерна и несъвместима държавна помощ или на неправилно използвана държавна помощ, или на неправомерно получена минимална помощ и когато Решението на ЕК не е пряко изпълнително основание за възстановяването, УО следва да издаде Акт за установяване на публично вземане (АУПВ) по реда на Административнопроцесуалния кодекс, следвайки стъпките, определени в Закона за държавните помощи. Копие от решението и АУПВ се връчва на лицето - получател на помощта. Вземанията по издадените актове подлежат на събиране по реда на Данъчно-осигурителния процесуален кодекс от органите на Националната агенция за приходите.

В заключение, в Приложение № 4 са дадени практически насоки при финансирането на инфраструктури, финансирането в някои по-често срещани сектори, както и за определяне на предприятия в затруднено положение и предприятия, които не са изпълнили разпореждане на ЕК за възстановяване на неправомерна и несъвместима с вътрешния пазар помощ.

ВЪПРОСНИК

Отговорите на въпросите, съдържащи се в този въпросник, трябва да са изведени на база анализ на документи и/или нормативни и поднормативни актове, при съобразяване с поясненията към въпросника.

I. Общ етап		
Определяне наличието на държавна помощ / „тест за държавна помощ“		
	Да	Не
1. Предоставяне на държавен (публичен) ресурс (от страна на държавен орган (централен и/или териториален), вкл. европейски или донорски ресурс, който се управлява от държавен орган (вкл. община) или специално създадена структура на публичната власт)		
a. Органът, отпускащ средствата, е орган на държавната власт (централни или териториални) и/или е орган, който действа в качеството си на упълномощен, от името на държавната власт (но не е публичен, напр. частен фонд)?		
b. Предоставяното финансиране по мярката представлява ли публичен ресурс, вкл. европейски или донорски ресурс?		
c. Предоставящият орган има ли контрол върху предоставяния ресурс по мярката, свързан с вземане на решение на кого, в какъв размер и как да бъде предоставен, т.е. може ли да определя правилата, по които се управляват и се разпределят средствата по мярката? (например: има ли право на преценка при определянето на бенефициентите?)		
2. Предоставяне на (икономическо) <u>предимство</u>		
a. Ще се подобри ли финансовото положение на бенефициера в резултат на мярката, спрямо това което той би имал, ако не се осъществи мярката (Ще получи ли изгода/предимство - пряко или косвено, което не би получил на пазарен принцип)?		
b. В резултат на мярката ще се освободи ли бенефициерът от присъщи за него разходи, които той би имал, ако не се реализира мярката?		
c. Налице ли са дейности с икономически/стопански характер, които ще се финансират по мярката?		
d. Активите, които се придобиват/построяват, ще се използват ли за икономическа/стопанска дейност?		
Изключения от режима по ДП:		
e. Всички дейности по мярката, които ще се финансират, с неикономически характер ли са?		
f. Ще се използват ли всички активи, които се придобиват/построяват по мярката, само за неикономическа/и дейност/и?		
g. /Ще/Съдържа ли мярката условия/механизъм за разграничение		

на икономическата и неикономическа дейност на получателя?		
<i>h.</i> Може ли предимството/резултатът от мярката да се получи на пазарен принцип/при обичайни пазарни условия?		
<i>i.</i> В случай че мярката е за възлагане на УОИИ, кумулативно изпълнени ли са четирите критерия по Дело C-280/00 Altmark?		
<i>j.</i> Към мярката прилага ли се/изпълнен ли е/ „Принципът на инвеститора/кредитора (оператора) в условията на пазарна икономика“? Как (помощта ще бъде отпусната след анализ на релевантната информация, предоставената в Бизнес плана или в друг приложим документ, обосноваваща приложимостта на принципа)?		
<i>k.</i> Мярката изпълнява ли всички условия на/в акт на ЕК, уреждащ изрично случаите, в които не е налице държавна помощ? /напр. условията в Рамка за държавна помощ за научни изследвания, развитие и иновации; Насоки за насърчаване на инвестициите в рисковото финансиране; Съобщение на Комисията относно елементите на държавна помощ при продажба на земя и сгради от публични органи; Известие на Комисията относно прилагането на членове 87 и 88 от Договора за ЕО по отношение на държавните помощи под формата на гаранции; Приложение на чл. 87 и 88 от Договора, учредяващ Европейската Икономическа Общност относно вложения на държавни органи (Бюлетин ЕС 9 -1984) (Вложения на държавни органи във фирмен капитал) и други		
3. Селективност (избирателност) на мярката		
<i>a.</i> Осъществява ли се/Насочена ли е за отделен сектор или в полза на конкретен/и получател/и или група/и получатели, групирани по определени критерии?		
<i>b.</i> Съществува ли географско ограничение на прилагането на мярката по отношение на регионите на страната, за които се прилага?		
<i>c.</i> Мярката реализира ли се въз основа на критерии за извършване на подбор на получателите от компетентен орган/?		
<i>d.</i> Мярката насочена ли е към финансиране на предефиниран/и бенефициент/и ?		
<i>e.</i> Мярката свързана ли е с някакво изключение от общо приложим ред или правило /т.е. не всички икономически оператори са допустими за финансиране, в зависимост от размера им, сектора и региона, в който оперират/?		
4. Помощта въздейства или заплашва да увреди конкуренцията и търговията между държавите-членки		
<i>a.</i> Получателят действа ли на либерализиран пазар, на който има или би могло да има конкуренция?		
<i>b.</i> Налице ли е конкуренция със сходни либерализирани услуги/дейности?		
<i>c.</i> Съществува ли възможност, вкл. хипотетична, други предприятия (национални или от други държави-членки) да		

могат да извършват дейността/услугата?		
Изключения от режима по ДП:		
<i>d.</i> Дейността/услугата обект ли е на законен монопол по смисъла на т.188 от Известието?		
<i>e.</i> Може ли да се приеме, че в резултат от мярката няма да има ефект върху пазарите и потребителите от съседните държави-членки и защо?		
<i>f.</i> Може ли да се приеме, че в резултат от мярката няма да има привличане на търсене (на стоки и услуги) или на инвестиции в съответния регион, на територията на Р. България, както и че няма да се създадат пречки за установяването на предприятия от други държави-членки?		
<i>g.</i> Стоките или услугите, произведени от бенефициера, или създадената/ите инфраструктура/и, изцяло (или преобладаващо) ли са предназначени за използване от местното население?		
Извод дали мярката съдържа държавна помощ?		
Аргументация на извода и описание:		

* Който и да е от четите критерия от теста за държавна помощ не е изпълнен, само ако отговорът на всички въпроси към него е „НЕ“;

** В случай, че на който и от въпросите в секциите „ИЗКЛЮЧЕНИЯ ОТ РЕЖИМА ПО ДП“ отговорът е „ДА“, то мярката би могла да се реализира извън обхвата на чл.107 от ДФЕС. Изключения правят групите въпроси: „e“, „f“ и „g“ към критерия за предоставяне на предимство, на всеки от които отговорът трябва да е „ДА“, и съответно: въпроси „e“, „f“ и „g“ към критерия за въздействието върху търговията и конкуренцията между държавите-членки, на всеки от които отговорът също трябва да е „ДА“.

Вземането на обосновано решение дали се предоставя, или не държавна помощ, е препоръчително да се прави въз основа на реални доказателства в подкрепата му, а не единствено на база твърдения и/или разпоредби от Известието.

Пояснения към въпросника

За да се прецени дали мярката е в обхвата на правилата по държавните помощи, т.е дали е налице държавна помощ, следва да се подходи съобразно разпоредбата на чл. 107, параграф 1 от ДФЕС. Последната дефинира наличието на държавна помощ въз основа на четири кумулативно изпълнени критерии (т.нар. „тест за държавна помощ“).

Ако един от критериите не е изпълнен, то мярката е извън обхвата на законодателството по държавните помощи.

Обратно, ако всички критерии са изпълнени, то мярката съдържа държавна или минимална помощ.

Четири критерия от „теста за държавна помощ“ по чл. 107, параграф 1 от ДФЕС са, както следва:

1. Предоставяне на държавен (публичен) ресурс

За целите на законодателството по държавните помощи, предоставянето от страна на държавата не се ограничава единствено до предоставеното от органите на централната

държавна власт, а включва и органите на всички равнища на държавното управление, вкл. териториални и специализирани субекти, в т.ч. управляващи органи, програмни оператори, фондове и т.н., когато действията им могат да бъдат приписани (са присъщи) на държавата и чрез тях би могло да се предоставя публичен ресурс.

Не е налице предоставяне на публичен ресурс и съответно чл. 107, параграф 1 от ДФЕС не се прилага, когато държавата/местните органи реализират мерки/предоставят финансиране на публични органи (институции) за действия, свързани с *упражняване на публичната си власт*, или когато публични субекти действат в качеството си на *публични (регулаторни) органи*. Това е така, тъй като се приема, че в тези случаи те не представляват предприятия, тъй като не се конкурират с други субекти на даден пазар.

Публичен (държавен/общински) ресурс е всеки обществен или административен ресурс, който принадлежи на държавата/общината или се държи/контролира от нея чрез лица или организации на национално, регионално или местно ниво. Публичен е и ресурсът, който осигурява финансови потоци за финансиране на държавния бюджет (напр. държавен фонд), както и имуществото на държавните/общинските предприятия, а при някои условия и ресурси на частен субект, който действа под контрола на публичен такъв.

Ресурсите на държавните/общинските търговски дружества също представляват публичен (държавен/общински) ресурс, когато държавата/общината е в състояние да контролира насочването и използването на тези ресурси.

Публични ресурси могат да бъдат отпускани под различна форма на директна безвъзмездна помощ, субсидии/трансфери, заеми с по-изгодни условия по лихвата, гаранции, преки инвестиции в капитала, капитал при по-благоприятни условия, данъчни стимули или отказ от събиране на публични приходи (продажба под пазарната цена, данъци, такси и т.н.), облаги в натура, предоставяне на достъп до публични обекти (инфраструктура, природни ресурси и пр.) без обичайно пазарно възнаграждение или предоставяне на специални и/или изключителни права на несъответстващи на пазара цени и т.н. Понятието за публичен ресурс е по-общо от понятието „субсидия“, тъй като в първото се включват, освен безвъзмездния трансфер с общо или целево предназначение, и всички онези форми на намеса, които облекчават тежестите, обичайно понасяни от икономически активни субекти в хода на изпълнение на тяхната дейност, в т.ч. пропуснати приходи от облекчения (намаление, освобождаване, преотстъпване, отсрочване, разсрочване, опрощаване) от данъчни, осигурителни плащания, такси, пропуснати приходи и др. действия, поставящи конкретни лица в по-изгодно положение спрямо другите, получаването или предоставянето на права, активи или услуги при условия, различни от пазарните, както и получаването на селективни преференции и облекчения.

Ресурси, които са с произход от ЕС или международни финансови институции, също се считат за публичен ресурс, **когато държавата има право на преценка по отношение използването на тези ресурси** (напр. избора на получатели). Обратното, когато държавата няма право на преценка по отношение на използването на европейските ресурси (напр. програма „Хоризонт 2020“ и COSME), то същите не са публичен ресурс. Предоставяне на публичен ресурс не е налице, когато конкретна мярка съдържа механизъм, чрез който само се осъществява финансово преразпределение на средства от един частен субект към друг, без каквото и да е участие от страна на държавата или определено от нея лице в процеса по трансфера на средствата.

В случай че отговорът на който и да е от въпросите от теста към този критерий е положителен, то той се счита за изпълнен и се продължава към следващия втори критерий от „теста за държавна помощ“.

2. Предоставяне на (икономическо) предимство

За да се изключи наличието на предимство/изгода за получателя, то публичният орган следва да докаже, че действа така, както би действал един частен субект (инвеститор/кредитор)

в обичайни пазарни условия (например: целейки нормална пазарна печалба, дивидент, лихва, гаранция, норма на възвращаемост и пр.). Когато не е налице пазар, въз основа на който да се определят сходни условия, допустимо е да се установи по емпиричен път чрез сравнителен анализ или други методи за Оценка, съответствието на помощта с пазарните условия на друг съществуващ европейски пазар.

Икономическите сделки, осъществени от публичен орган или публично предприятие, не предоставят предимство, когато са осъществени при нормални пазарни условия.

Принцип на частния инвеститор/кредитор в условията на пазарна икономика

„Принципът на частния инвеститор в условията на пазарна икономика“ е разработен от съдилищата на Съюза с цел да се установява наличието на държавна помощ в случаи на публични инвестиции (по-специално вливане на капитал). За да се определи дали инвестицията на публичен орган представлява държавна помощ, е необходимо да се оцени дали **в сходни обстоятелства** един частен инвеститор, съпоставим по големина, който осъществява дейност при нормални условия в пазарна икономика, би бил склонен да направи въпросната инвестиция¹¹.

Аналогично съдилищата на Съюза са формулирали „критерия на частния кредитор“, с цел да се проверява дали предоговарянето на дългове от страна на публични кредитори включва държавна помощ, като поведението на публичен кредитор се съпоставя с това на хипотетични частни кредитори, които се оказват **в сходна ситуация**¹².

За целите на критерия следва да се вземат предвид единствено ползите и задълженията, свързани с ролята на държавата като икономически оператор, като се изключат тези, които са свързани с нейния статут на публичен орган.

Съответствието с пазарните условия трябва да се проверява **предварително**, като се вземе предвид само информацията, която е била налична **към момента на вземане на решението за намесата**.

Всяко позоваване на принципа на частния инвеститор/кредитор в условията на пазарна икономика следва да се основава на комплекс от инвестиционни, икономически, пазарни и финансови анализи, които са пълни, обективни и достоверни, относими към случая и съответстващи на практиката на ЕК и Съда на ЕС в областта¹³.

Услуги от общ икономически интерес (УОИИ)

При предоставяне на компенсация от публичен орган към доставчик на услуги за изпълнение на някакъв вид обществена услуга, то същата може да не представлява държавна помощ, ако са изпълнени всички кумулативни критерии, установени от Съда на ЕО в

---

¹¹ Вж. например решение на Съда от 21 март 1990 г. по дело *Белгия/Комисия („Tubemeuse“)*, C-142/87, ECLI:EU:C:1990:125, точка 29. Решение на Съда от 21 март 1991 г. по дело *Италия/Комисия („Alfa Romeo“)*, C-305/89, ECLI:EU:C:1991:142, точки 18 и 19. Решение на Общия съд от 30 април 1998 г. по дело *Cityflyer Express/Комисия*, T-16/96, ECLI:EU:T:1998:78, точка 51. Решение на Общия съд от 21 януари 1999 г. по съединени дела *Neue Maxhütte Stahlwerke u Lech-Stahlwerke/Комисия*, T-129/95, T-2/96 и T-97/96, ECLI:EU:T:1999:7, точка 104. Решение на Общия съд от 6 март 2003 г. по съединени дела *Westdeutsche Landesbank Girozentrale u Land Nordrhein-Westfalen/Комисия* T-228/99 и T-233/99, ECLI:EU:T:2003:57

¹² Решение на Съда от 22 ноември 2007 г. по дело *Испания/Комисия*, C-525/04 P, ECLI:EU:C:2007:698. Решение на Съда от 24 януари 2013 г. по дело *Frucona/Комисия*, C-73/11 P, ECLI:EU:C:2013:32. Решение на Съда от 29 юни 1999 г. по дело *DMTransport*, C-256/97, ECLI:EU:C:1999:332.

¹³ Виж Бюлетин (ЕС) 9-1984 „Приложение на чл. 87 и чл. 88 на ДЕО относно вложенията на държавни органи във фирмен капитал“. Документът е с разяснителен характер и е част от приложимите правила за Оценка на наличието и съвместимостта на държавните помощи, посочени в Приложение № 2 към параграф 1, ал. 1 от Допълнителните разпоредби на Правилника за прилагане на Закона за държавните помощи.

решението му по делото Altmark¹⁴. Когато критериите по делото не са кумулативно изпълнени, компенсацията представлява държавна помощ. Това само по себе си не означава, че тя не е допустима, тъй като съществуват правила, при съобразяването на които тази компенсация може да бъде предоставена. Преценката дали компенсацията за услугата е съвместима се предхожда от анализ на спецификата, възлагането и параметрите на конкретната услуга, разгледан в светлината на правилата на ЕС за услугите от общ икономически интерес¹⁵.

В случай че отговорът на който и да е от въпросите от теста към този критерий е положителен, то той се счита за изпълнен и се продължава към следващия втори критерий от „теста за държавна помощ“.

3. Селективност (избирателност) на мярката

За да бъде определена като държавна помощ, мярката трябва да е селективна, като облагодетелства „определени предприятия или производство на определени стоки или услуги“.

Мерки, създаващи икономическо предимство, но които третират по един и същ начин всички предприятия при условията на равнопоставеност, не са селективни.

Възможно е планираната мярка да е фактически предназначена само за част или за всички предприятия, опериращи в определен район, отрасъл/сектор, като не е позволено на всички предприятия, които отговарят на конкретни критерии по мярката, да бъдат допуснати до финансиране или е налице забрана/специални условия за някои субекти. Фактически селективност може да е налице, когато въпреки че формалните критерии за прилагане на мярката са формулирани общо и обективно, мярката е структурирана, така че ефектите от нея поставят определена група от предприятия в по-благоприятно положение или са налице избирателни административни практики.

При обследване на подбора на получателите следва да се провери дали е налице някакво изключение от общо правило или общ приложим ред, действащи въз основа на специфични правомощия на компетентен орган да разреши/отпусне помощта.

Изключение от общо правило или общ ред може да възникне по силата на индивидуален акт на компетентен орган, или въз основа на специфична нормативна разпоредба.

Като специфичен пример, ако става въпрос за мярка, свързана с данъци, осигуровки или такси, е необходимо да се сравни общия ред на облагане/налагане на такси с реда при прилагане на мярката. За да се определи ефекта, следва да се направи сравнение между предприятие, което е обект на общия ред на облагане/налагане на такси и такова, което е в обхвата на мярката. Подобна информация следва да позволи да се определи дали мярката може да се разглежда като изключение от общата система за облагане/за налагане на такси. Подобен подход е приложим, в частност при освобождаване/намаляване от/на данък/такси или налагане на специфичен и по-благоприятен ред за облагане/налагане на такси.

В случай че отговорът на който и да е от въпросите от теста към този критерий е положителен, то той се счита за изпълнен и се продължава към следващия втори критерий от „теста за държавна помощ“.

¹⁴ Дело C-200/00, Altmark, Recueil 2003 г.

¹⁵ Пакет от мерки и документи, регламентиращи правилата за държавна помощ в полза на УОИИ: Съобщение на Комисията за прилагането на правилата на Европейския съюз към компенсацията, предоставена за предоставянето на услуги от общ икономически интерес (ОВ, С 8 от 11.01.2012 г.); Рамка на Европейския съюз за държавната помощ под формата на компенсация за обществени услуги (ОВ, С 8 от 11.01.2012 г.); Решение на Комисията от 20 декември 2011 година относно прилагането на член 106, параграф 2 от ДФЕС за държавната помощ под формата на компенсация за обществена услуга, предоставена на определени предприятия, натоварени с извършването на услуги от общ икономически интерес (ОВ, L 7 от 11.01.2012 г.) и Регламент (ЕС) № 360 на Комисията относно прилагането на членове 107 и 108 от Договора за функционирането на Европейския съюз към минималната помощ (de minimis) за предприятия предоставящи услуги от общ икономически интерес (ОВ, L 114 от 26.4.2012 г.).

4. Помощта въздейства или заплашва да увреди конкуренцията и търговията между държавите-членки

Негативното засягане на конкуренцията и търговията са два отделни и необходими критерия за определяне на една мярка като помощ. В практиката тези критерии често се разглеждат заедно поради неразривната им свързаност. Независимо от структурирането на мярката, обследването на този елемент (заедно или поотделно) е от съществено значение, за да се определи дали мярката представлява държавна помощ.

Решенията на ЕК и съдебната практика в ЕС интерпретират концепцията за увреждане на конкуренцията и търговията в много широк смисъл. Приема се, че помощта уврежда конкуренцията и търговията дори, ако предприятието получател на помощта действа само в рамките на националния си пазар, когато е в състояние да подобри пазарните си позиции спрямо тези на своите конкуренти.

Нарушаването на конкуренцията по смисъла на чл. 107, параграф 1 от ДФЕС е налице, когато мярката предостави икономическо предимство на предприятие от либерализиран сектор, на който има/би могло да има конкуренция.

Възможното засягане на конкуренцията може да се изключи, ако дадена дейност/услуга е обект на законен монопол (установен в съответствие с правото на ЕС) и не се конкурира със сходни либерализирани услуги/дейности, както и ако икономическият оператор не може да осъществява дейността/услугата поради регулаторни или законови ограничения на никой друг либерализиран географски или продуктов пазар.

Законен монопол е налице, когато услуга, било то по закон или чрез регулаторни мерки, е запазена само за един доставчик с ясна забрана други оператори да предоставят тази услуга (дори за удовлетворяване на евентуално остатъчно търсене от определени клиентски групи). При все това, само фактът, че предоставянето на обществена услуга е възложена на конкретно предприятие, не означава, че това предприятие разполага със законен монопол.

Необходимо е законният монопол не само да **изключва конкуренцията на пазара, но и за пазара**, с което да се изключва всякаква евентуална конкуренция за функцията на изключителен доставчик на въпросната услуга.

Фактът, че дадено предприятие-получател не участва в търговията в рамките на ЕС, като аргумент не може да преодолее негативните ефекти върху Общия пазар. Когато в резултат от мярката за помощ се засилва позицията на дадено предприятие в сравнение с други предприятия, които се конкурират във вътреобщностната търговия, се счита, че търговията се засяга. Това е така, защото подпомагането може да постави получателя в положение, което му позволява да проникне на пазара на друга държава-членка. Дори мярка в полза на предприятие, което извършва само местни/регионални дейности, може да засегне търговията между държавите членки, ако дори хипотетично други предприятия (национални или от други държави-членки) биха могли да извършват такива дейности.

При обследване на този елемент е необходимо не само да се установи, че помощта има реален ефект върху търговията и че конкуренцията е действително нарушена, но и да се изследва какво действително се засяга (т.е. какви са ефектите от това). Въпреки това, потенциалната заплаха за конкуренцията в рамките на Общия пазар е достатъчна, за да се приеме, че антиконкурентен ефект от мярката е налице. Фактът, че един икономически сектор е либерализиран на общностно равнище, може да послужи, за да се определи, че помощта има реален или потенциален ефект върху конкуренцията и засяга търговията между държавите-членки.

Публичната подкрепа може да наруши конкуренцията дори ако не помага на предприятието-получател да разшири и придобие пазарни дялове. Достатъчно е помощта да му позволява да поддържа по-силна конкурентна позиция от тази, която то би имало, ако не би била предоставена помощта. Няма изискване (потенциалното) нарушаването на конкуренцията

да бъде значително или съществено: може да се установи дори и за сравнително малки суми на финансова подкрепа на предприятията със скромни пазарни дялове.

Колкото дадена мярка е по-всеобхватна, като получатели на услугите и територията от държавата, на която се реализира, толкова по-трудно е тя да бъде обоснована като такава, която няма ефект върху конкуренцията и търговията между държавите-членки.

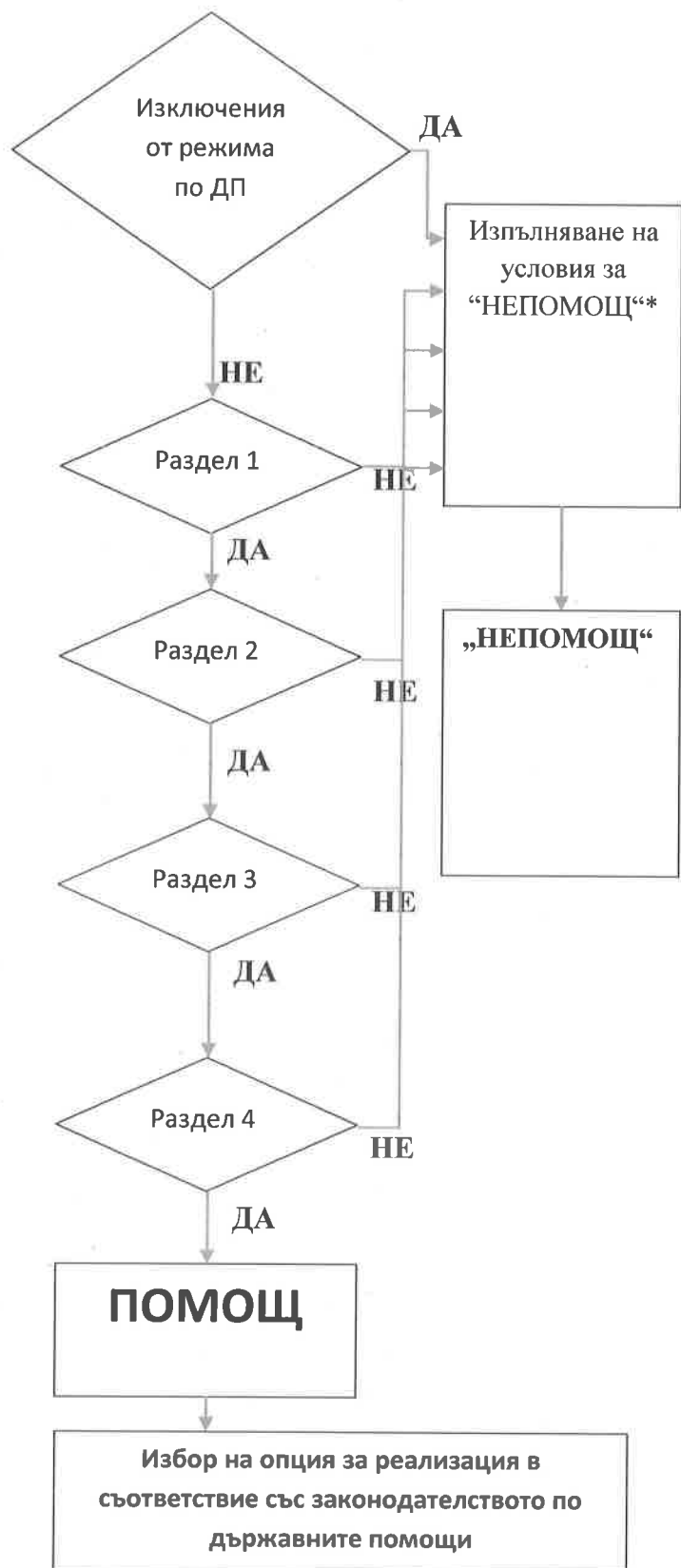
За да се поеме риска от определяне на дадена мярка като невъздействаща върху търговията между държавите-членки, е необходимо тя да:

- е предназначена само за ограничен брой местни ползватели;
- се предоставя само в определена ограничена местна географска територия с лимитиран брой ползватели;
- не трябва да предизвиква интерес за чужди инвеститори;

Наличието на гореизброените обстоятелства трябва да бъде подкрепено с исторически/статистически данни, налични към момента на предоставяне на финансиране по мярката. Данни, които не са били налични и известни на УО към този момент, не могат да бъдат използвани впоследствие за доказване на липсата на ефект върху търговията между държавите-членки.

В случай че отговорът на който и да е от въпросите от теста към този критерий е положителен, то той се счита за изпълнен.

ТЕСТ ЗА ДЪРЖАВНА ПОМОЩ

ИЗКЛЮЧЕНИЯ ОТ РЕЖИМА ПО ДП**

РАЗДЕЛ 1*** *Предоставя ли се ресурс (публичен) от страна на държавен орган (централен и/или териториален), вкл. европейски или донорски ресурс, който се управлява от държавен орган (вкл. община) или специално създадена структура на публичната власт?*

РАЗДЕЛ 2*** *Мярката свързана ли е с предоставяне на (икономическо) предимство?*

РАЗДЕЛ 3*** *Мярката селективна ли е (избирателна)?*

РАЗДЕЛ 4*** *Помощта въздейства или заплашва да увреди конкуренцията и търговията между държавите-членки?*

Забележки:

* Задължително изискване за водене на отделна счетоводна отчетност чрез отделни аналитични сметки. Разходите, финансирането и приходите от стопанските и нестопанските дейности на бенефициера следва да бъдат ясно разделени, така че да се избегне финансиране на икономическата дейност.

** В случай че на който и от въпросите в секциите "ИЗКЛЮЧЕНИЯ ОТ РЕЖИМА ПО ДП" отговорът е „ДА“. Изключение правят групите въпроси: „e“, „f“ и „g“ към критерия за предоставяне на предимство, на всеки от които отговорът трябва да е „ДА“, и съответно: въпроси „e“, „f“ и „g“ към критерия за въздействието върху търговията и конкуренцията между държавите-членки, на всеки от които отговорът също трябва да е „ДА“.

*** При въпросите от Раздели 1, 2, 3 и 4 крайният отговор е „НЕ“, само ако отговорите на всички въпроси в раздела е „НЕ“

Съответствие с основните режими по държавните помощи

В случай че УО достигне до извода, че финансирането по мярката представлява държавна помощ, то на **етап II** е необходимо да се анализират следните възможности мярката да се преработи:

1. По начин, изключващ наличието на държавна помощ;

Осъществява се чрез преодоляване наличието на поне един от критериите от „теста за държавна помощ“.

Предвид факта, че предприятията не извършват дейност в идентична среда и условия, не е възможно да се създаде унифициран подход за промяна на мерките, така че да се преодолее наличието на държавна помощ. Всеки конкретен случай се разглежда и оценява отделно, съобразно спецификата на конкретните за него условия и обстоятелства.

Не е налице връзка с режима по държавните помощи, когато получателят не е предприятие за целите на режима, т.е. той не осъществява стопанска дейност. В допълнение, е необходимо и по процедурата да не му се предоставят средства/активи за извършване на стопански дейности.

Друг възможен подход е, ако мярката се трансформира от такава, свързана с безвъзмездно (или друго генериращо икономическа изгода) предоставяне на помощ, в подкрепа, чийто условия съответстват на пазарните.

В случаите, когато за дадена мярка се твърди, че не е в обхвата на чл. 107 от ДФЕС поради липса на ефект върху конкуренцията или търговията, УО следва да подкрепи твърденията си с реални данни и информация на база пазарно проучване, като за пример могат да бъдат използвани случаите с анализирано местно въздействие (local-local), разгледани от СЕС и ЕК.

2. Преработване на мярката, така че да бъде в съответствие със законодателството и правилата по държавните помощи:

Вариантите за привеждане на мярката в съответствие с приложимото законодателство в областта на държавните помощи зависят от целта, същността, сектора/отрасъла, получателите, условията и др. При невъзможност мярката да се изключи от обхвата на правилата по държавните помощи, същата следва да се преработи до привеждане във вид, съответстващ на една от следните категории:

- минимална помощ, за която се счита, че няма ефект върху търговията/конкуренцията или има незначително въздействие, поради малкия си размер:

Привеждането на мярката следва да гарантира преработването ѝ в посока съобразяване с условията от избрания действащ регламент за минимална помощ¹⁶. Регламентите установяват правната рамка относно минималните помощи, допускаща изключенията от задължението за уведомяване на ЕК в чл. 108, параграф 3 на ДФЕС. При избор за преработване на конкретните

¹⁶ Регламент (ЕС) № 1407/2013 на Комисията от 18 декември 2013 година относно прилагането на членове 107 и 108 от Договора за функционирането на Европейския съюз към помощта de minimis (ОВ, L 352 от 24.12.2013 г.); Регламент (ЕС) № 1408/2013 на Комисията от 18.12.2013 година относно прилагането на членове 107 и 108 от Договора за функционирането на Европейския съюз към помощта de minimis в селскостопанския сектор; Регламент (ЕС) № 360/2012 на Комисията от 25 април 2012 година относно прилагането на членове 107 и 108 от Договора за функционирането на Европейския съюз към минималната помощ (de minimis) за предприятия, предоставящи услуги от общ икономически интерес (ОВ, L 114 от 26.04.2014 г.).

мерки като минимална помощ не е достатъчно само позоваването на регламента или ограничаването на размера до приложимия праг. **Необходимо е съобразяване и спазване на всички условия на приложимия регламент, както и разработване на механизъм за контрол, гарантиращ спазването на всяко едно от условията, приложим на равнището на всеки индивидуален бенефициер.**

Основните проверки на декларирана от кандидата информация, които следва да се извършат, от гледна точка на спазване условията на Регламент (ЕС) 1407/2013 (Регламента) са:

- Проверка за извършване на дейност в забранените сектори по чл. 1 от Регламента; в случай че се констатира подобна дейност, е необходимо да се въведе изискването за разделение на дейностите или разграничаване на разходите, което да е такова, че да не позволява дейностите в изключените сектори да се ползват от помощ *de minimis*;
- Проверка на декларираната група, с която кандидата представлява „едно и също предприятие“ по смисъла на чл. 2, параграф 2 от Регламента и случаите на търговско преобразуване по чл. 3, параграфи 8 и 9 от Регламента;
- Проверка на натрупването на минимална с минимална помощ и на декларираната информация за получените от кандидата минимални помощи за последните 3 бюджетни години (текущата плюс предходните две) за групата, с която представлява „едно и също предприятие“;
- Проверка на натрупването на минимална с държавна помощ и дали с предоставената минимална помощ по процедурата няма да бъде надхвърлен най-високият приложим интензитет на помощта или размер на помощта, определен в конкретните обстоятелства за всеки отделен случай с регламент за групово освобождаване или с решение, приети от Комисията. Проверката се извършва, в случай че в декларацията за държавни/минимални помощи е декларирана подобна помощ, получена от кандидата;

За проверка на основната икономическа дейност би могло да се използва кодът на основната икономическа дейност, издаден от Националния статистически институт.

За проверка на натрупването на минималните помощи би могло да се използва комбиниран подход посредством попълване на Декларация от получателя¹⁷ и справка по БУЛСТАТ/ЕИК/ЕГН/Чуждестранен идентификационен номер в публичния модул на Информационна система „Регистър на минималните помощи“ и справка в Модула за прозрачност на ЕК¹⁸.

Всеки администратор на помощ, съобразно целите и спецификата на мерките за подпомагане, които разработва, може да използва примерния образец на Декларацията, разработен от Министерството на финансите, да го допълни или да разработи такава за целите на своите нужди. Самите реквизити на примерния образец на Декларацията могат да бъдат използвани като ориентир при разписване на условията и параметрите на мярката.

За проверка на обстоятелството „едно и също предприятие“ биха могли да се използват публични регистри, като например Търговския регистър и регистър на ЮЛНЦ.

При изплащане на минималната помощ на части следва да се извършва сконтиране към момента на предоставяне на помощта, а именно сключването на административния договор. Лихвеният процент, който се използва за сконтиране, е сконтовият процент, приложим към момента на отпускане на помощта.

---

¹⁷ Примерен образец на Декларация за целите на Регламент (ЕС) № 1407/2013 г. е достъпен на адрес: <http://stateaid.minfin.bg/bg/page/7>

¹⁸ Достъпни на адрес: <http://minimis.minfin.bg/> и <https://webgate.ec.europa.eu/competition/transparency/public?lang=en>

Например, ако сконтовият процент към датата на подписване на договора и за първите 6 месеца от сключването на договора е 1,2%, а за следващите 6 месеца е 1,3% и помощта се изплаща на две части от по 50000 лева - едната през 4-ия месец, а другата през 10-ия месец, размерът на помощта ще бъде както следва:

$$\text{Размер на помощта} = 50000 / ((1+0,012/12)^* (1+0,012/12)^* (1+0,012/12)^* (1+0,012/12)^*) + 50000 / ((1+0,012/12)^* (1+0,012/12)^* (1+0,012/12)^* (1+0,012/12)^* (1+0,012/12)^* (1+0,012/12)^* (1+0,012/12)^* (1+0,012/12)^*)$$

От формулата се вижда, че от значение е единствено лихвеният процент, приложим към момента на отпускане на помощта (датата на подписване на договора). При изплащане на части, след сконтирането сумата на минималната помощ (която следва да се декларира в Регистъра за минималните помощи) е по-малка от сумата на физически предоставените по процедурата средства. Това е така, тъй като се отчита стойността на парите във времето.

- държавна помощ, която предварително е приета (оценена) от ЕК за съвместима :

Преработването на мярката следва да има за цел осигуряване на пълното съответствие с условията на някои от следните актове на ЕК, приложими според целта на мярката, съобразяването с които позволява да не се прилага задължението за предварително уведомяване на ЕК и изчакване до постановяване от нея на положително решение по случая:

- Регламент (ЕС) № 651/2014 на Комисията за обявяване на някои категории помощи за съвместими с вътрешния пазар в приложение на членове 107 и 108 от Договора (ОВ, L 187 от 26.06.2014 г.) (Действащият Общ Регламент за групово освобождаване/ОРГО):

При избор за преработване на конкретните мерки под режим ОРГО не е достатъчно само позоваването на регламента. **Необходимо е съобразяване и спазване на всички условия на ОРГО, както и разработване на механизъм за контрол, гарантиращ спазването на всяко едно от условията, приложим на равнището на всеки индивидуален бенефициер.**

Основните проверки на декларирана от кандидата информация, които следва да се извършат, от гледна точка на спазване условията на ОРГО са:

- Проверка по отношение на обхвата и за извършване на дейност в забранените сектори по чл. 1, параграф 3 от Регламента; в случай че се констатира подобна дейност или мярката не изключва изрично всички забранени дейности/сектори, е необходимо да се въведе изискването за разделение на дейностите или разграничаване на разходите, което да е такова, че да не позволява дейностите в изключените сектори да се ползват от помощта по ОРГО;
- Проверка на декларираната група от предприятия, (предприятия под общ контрол) (има наличие на някое от обстоятелствата, изброени в Анекс 1 на ОРГО);
- Проверка дали кандидатът е обект на неизпълнено (вкл. частично изпълнено) разпореждане за възстановяване на неправомерна и несъвместима с вътрешния пазар помощ, в случай на издадено разпореждане за възстановяване вследствие на предходно решение на Комисията. Когато в решението на ЕК за възстановяване или в пояснения към същото е предвидено, проверката се извършва и на равнище група.
- Проверка на обстоятелствата по чл. 2, т. 18 от ОРГО, показващи дали кандидата е в затруднено положение; Съгласно разясненията на ЕК, предоставени като отговор на въпрос № 5 в Практическото ръководство, съдържащо отговори на често задавани въпроси по ОРГО (публикувано през юли 2015 г.), **обстоятелствата за затруднено положение се проверяват и на равнище група.** На равнище група се проверяват консолидираните счетоводните отчети (на групата). Когато счетоводното законодателство не задължава предприятията да изготвят консолидирани отчети, се извършва механично сбиране на съответните редове от балансите/отчетите за приходи и разходи. Проверката за затруднено положение се извършва включително и за субекти, които не са капиталови дружества в т.ч. ЮЛНЦ и публично-правни

Информация за всяка предоставена индивидуална държавна помощ, надхвърляща 500 000 EUR на равнище група, следва да се въвежда в Модула за прозрачност на Европейската комисия. Необходимо е прагът от 500 000 EUR да се следи с натрупване с предишно предоставени минимални/държавни помощи за едни и същи допустими разходи. В случаите, в които предоставената по дадена мярка индивидуална държавна помощ не надхвърля 500 000 EUR, но заедно с предишна предоставена минимална/държавна помощ, за същите допустими разходи, надхвърля този праг, възниква задължение за въвеждане на информация в Модула за прозрачност на Европейската комисия **за всички администратори, предоставили държавни помощи за съответните разходи**, като последният, предоставил помощ (в т.ч. и минимална помощ), е длъжен да уведоми предишните.

Администратори на помощ, предоставили минимални помощи, не въвеждат информация за минималните помощи в Модула за прозрачност на Европейската комисия.

Пример 1: Мярка за преодоляване на щети, причинени от природно бедствие – предприятието „X“ получава държавна помощ за възстановяване на щетите:

1. От общината на 20.08.2018 г. – 220 000 евро

2. От МРРБ на 30.10.2018 г. – 400 000 евро

Крайна дата за публикуване в Модула на ЕК – 30.04.2019 г.: 1 запис от общината за 220 000 евро и 1 запис от МРРБ за 400 000 евро (вторият по веригата уведомява първия!)

Пример 2: Предприятие „X“ е получило de minimis по Регламент (ЕС) № 1407/2013 и държавна помощ по ОРГО за едни и същи допустими разходи:

1. De minimis на 05.12.2018 г. – 50 000 евро

2. Държавна помощ по ОРГО на 20.02.2019 г. – 480 000 евро

Крайна дата за публикуване в Модула на ЕК – 20.08.2019 г.: 1 запис за държавната помощ за сумата от 480 000 евро

Мерките, разработвани в съответствие с ОРГО, подлежат на съгласуване по реда на чл. 27 от ЗДП. За публичния орган, предоставящ помощта, възниква задължение за съгласуване с Министерството на финансите преди въвеждане в действие на мярката и съответно получаване на становище от негова страна. Когато в становището на Министерството на финансите се съдържат коментари и бележки във връзка с изпълнение на условия по групово освобождаване, УО/администраторът на помощ е длъжен да ги съобрази изцяло в текста на мярката. Несъобразяването със становището на министъра на финансите и предоставянето на помощта при условията на непотвърдено съответствие с ОРГО е предпоставка за предоставяне на неправомерна помощ или за прилагане на чл. 21 и следващите от ЗДП;

- *Регламент (ЕО) № 1370/2007 на Европейския парламент и на Съвета от 23 октомври 2007 година относно обществените услуги за пътнически превоз с железопътен и автомобилен транспорт и за отмяна на регламенти (ЕИО) № 1107/70 на Съвета (ОВ, L 315 от 03.12.2007 г.):*

Регламентът установява правилата, приложими спрямо компенсацията за задълженията за извършване на обществени услуги за пътнически превоз с железопътен и автомобилен транспорт. Тази компенсация е държавна помощ. Регламентът се прилага към всяка компенсация за осъществяване на обществена превозна услуга на пътници, в т.ч. финансова, под формата на материални активи, специални и изключителни права или всяка друга изгода. Предоставящият компенсация и/или част от нея следва да се увери, че са изпълнение всички условия на Регламента, както и че конкретното подпомагане няма да доведе до размер на компенсацията, превишаващ нетния финансов ефект от изпълнението в услугата, като изчисленията се осъществяват по начина, указан в Регламента.

- *Решение на Комисията от 20 декември 2011 година относно прилагането на член 106, параграф 2 от ДФЕС за държавната помощ под формата на компенсация за обществена услуга, предоставена на определени предприятия, натоварени с извършването на услуги от общ икономически интерес (ОВ, L 7 от 11.01.2012 г.):*

Решението определя набор условия, при кумулативното изпълнение на които компенсацията за извършването на услуга от общ икономически интерес, предоставена на предприятия, натоварени с извършването ѝ, се приема за съвместима държавна помощ. Тя е изключена от задължението за уведомяване на ЕК. Решението не се прилага за компенсации на предприятия в областта на наземния транспорт, защото за същите се прилага Регламент 1370/2007. Прилага се само за компенсации, които попадат в някоя от категориите по чл. 2,

параграф 1 от същото, при условие, че срокът на възлагане не надвишава 10 години и са спазени правилата за прозрачност, компенсиране и контрол на свръх-компенсацията.

– мярката подлежи на уведомяване пред ЕК:

Ако условията и спецификата на конкретната мярка не позволяват преработването ѝ, така че да се осигури съответствие с горепосочените критерии за съвместима помощ, освободена от уведомяване или минимална помощ, то за помощта, която се планира, следва да бъде подадено уведомление до ЕК. Приложимите разпоредби от националното законодателство, касаещи процеса на уведомяване (нотификация) са чл. 21 и следващите от ЗДП и чл. 4 от ППЗДП.

За подлежащите на уведомяване помощи е налице забрана за предоставянето им до постановяване на решението на ЕК, с което предоставянето на помощта се разрешава.

Подлежащите на уведомяване помощи са обект на Оценка от страна на ЕК за съответствие с принципите на обща Оценка на съвместимостта на държавната помощ: принос към дефинирана цел от общ интерес за ЕС, необходимост от помощта (например: пазарен неуспех, икономическо, социално и териториално сближаване в ЕС), използване на подходящ инструмент на помощ, прозрачност, стимулиращ ефект, пропорционалност и избягване на неоправдани неблагоприятни ефекти върху конкуренцията и търговията. Съответствието с тези принципи се мотивира от администратора на помощ съобразно акта, оправдаващ съвместимостта, и приложимите уведомителни форми.

С оглед на това, при подготовка на уведомлението администраторът на помощ следва да мотивира спазването на принципите, като го подкрепи със съответната правна и икономическа аргументация и пазарни анализи. Колкото по-конкретни, ясни и задълбочени са описанието и анализите на мярката, толкова по-кратък би бил процесът на Оценка от страна на ЕК, респективно вземане на решение от ЕК.

За ускоряване на процедурата се препоръчва всички документи към уведомлението, освен на български език, да бъдат предоставени и на английски език.

Срокът за разглеждане на уведомленията може да се съкрати и с т.нар. Language waiver – писмо, чрез което ЕК се оправомощава да постанови решението си само на английски език.

Финансиране на инфраструктура.
Практически разяснения във връзка с конкретни специфични
сектори/дейности на финансиране.
Проверка за предприятия в затруднено положение и невъзстановени
неправомерни и несъвместими с вътрешния пазар помощи

I. Финансиране на инфраструктура.

Изграждането на инфраструктура, която ще се използва за стопанска дейност, се третира от Съда и от Европейската комисия като извършване на стопанска дейност. На страницата на Министерството на финансите (<http://stateaid.minfin.bg/bg/page/549>) са налични аналитични матрици, разработени от ЕК, за оценка на по-често срещаните видове инфраструктури.

В случаите на смесено използване на инфраструктурата за стопански и нестопански дейности и когато тя се използва почти изключително за нестопанска дейност, Европейската комисия счита, че нейното финансиране може да попадне изцяло извън правилата за държавни помощи, при условие че стопанското използване остава само спомагателно, т.е. дейност, която е пряко свързана и необходима за експлоатацията на инфраструктурата или неразривно свързана с нейната основна нестопанска употреба. Приема се, че това е изпълнено, когато стопанските дейности използват **същите производствени фактори като първичните нестопански дейности**, например материали, оборудване, труд или дълготрайни активи. В допълнение обхватът на спомагателните стопански дейности трябва да остава ограничен до **20% от общия годишен капацитет на инфраструктурата**.

Освен това ЕК счита, че публичното финансиране, предоставено за **обичайни съоръжения (например ресторанти, магазини или платен паркинг) на инфраструктурата, които се използват почти изключително за нестопанска дейност**, обикновено не оказва влияние върху търговията между държавите членки, тъй като тези обичайни съоръжения е малко вероятно да привлекат клиенти от други държави-членки и тяхното финансиране е малко вероятно да окаже повече от пренебрежим ефект върху трансграничните инвестиции или установяване.

Комисията също така счита, че засягането на търговията между държавите-членки или нарушенията на конкуренцията обикновено са изключени по отношение на изграждането на инфраструктура в случаите, когато кумулативно е изпълнено следното:

- инфраструктурата обикновено не среща пряка конкуренция¹⁹;
- частното финансиране е незначително в сектора и в съответната държава членка²⁰;
- инфраструктурата не е предназначена да облагодетелства изборително конкретно предприятие или сектор, а предоставя ползи за обществото като цяло.

В този случай, за да е възможно цялото публично финансиране на даден проект да попадне извън приложното поле на правилата за държавните помощи, трябва да се гарантира, че финансирането, предоставено за изграждането на инфраструктура, не може да се използва за кръстосано субсидиране или за непряко субсидиране на други стопански дейности, включително за управлението на инфраструктурата. Кръстосано субсидиране може да се

¹⁹ Например услугите, предлагани от търговските фериботни оператори, могат да се конкурират с платени мостове или тунели.

²⁰ Въпросът дали пазарното финансиране в даден сектор е само незначително, трябва да бъде оценен на равнището на съответната държава членка, а не на регионално или местно равнище, подобно на оценката за наличие на пазар в държава членка (вж. например решение на Общия съд от 26 ноември 2015 г. по дело *Испания/Комисия*, T-461/13, ECLI:EU:T:2015:891, точка 44).

изключи, като се гарантира, че собственикът на инфраструктурата не участва в никаква друга стопанска дейност или — ако той упражнява някаква друга стопанска дейност, като се води отделно счетоводство, разходите и приходите се разпределят по подходящ начин и да се гарантира, че други дейности не се възползват от публично финансиране. Липсата на непряка помощ, по-специално за оператора на инфраструктурата, може да бъде гарантирано, например като се организира тръжна процедура за експлоатацията.

II. Сектор Здравеопазване.

Съдилищата на Съюза са потвърдили, че когато националното здравно обслужване е почти изцяло основано на принципа на солидарността, а болниците се финансират пряко от вноските за социална сигурност и предоставят услугите си безплатно на всички нуждаещи се лица, въз основа на всеобщо осигуряване, то болниците не действат като предприятия.

Съгласно заключенията от предоставения от Министерството на здравеопазването анализ на сектор „Здравеопазване“ може да се приеме, че горепосочените изисквания са изпълнени за центровете за трансфузионна хематология, центровете за спешна медицинска помощ по отношение на дейностите, свързани с оказване на спешно медицинско обслужване до хоспитализиране на пациента, домовете за медико-социални грижи за деца, центрове за комплексно обслужване на деца с увреждания и с хронични заболявания, лечебни заведения за стационарна психиатрична помощ, лечебни заведения към МС, МО и МП.

Обратно, когато лечебните заведения за болнична помощ и другите доставчици на здравни грижи (в т.ч. и независими лекари и други частно практикуващи лекари) предоставят услугите си срещу заплащане на пазара на здравни грижи, било то пряко от пациентите или чрез осигуровките им, то те действат като предприятия и извършват стопанска дейност. Това е така, защото при подобна организация на здравната система е налице известна конкуренция между болниците относно предоставянето на здравни услуги²¹.

Много често здравните заведения (например: лечебни заведения за стационарна психиатрична помощ, домове за медико-социални грижи за деца и др.) извършват както нестопански, така и стопански дейности. В тези случаи е необходимо да се извършва индивидуална оценка за всяка една от финансираните дейности, **като при режим „непомощ“ може да се финансират единствено нестопанските им дейности.** В тези случаи, в Условието за кандидатстване е препоръчително да се указва изрично дали дейността, подлежаща на подпомагане, е солидарна, 0 или икономическа и как е обособена/отделена от другите дейности.

III. Сектор Образование. Научноизследователски дейности.

Съгласно постоянната съдебна практика, общественото образование, организирано в рамките на националната образователна система и контролирано от държавата, може да се счита за нестопанска дейност. Нестопанският характер на общественото образование по принцип не се засяга от заплащането на такси за обучение или записване, които подпомагат оперативните разходи на системата. Това е така, когато този финансов принос обхваща **само малка част от реалните разходи**²² за услугата и затова не може да се смята за възнаграждение за предоставената услуга. Тези принципи могат да обхващат обществените образователни услуги като професионалното обучение, частните и обществените начални училища и детски

²¹ Позиция на МЗ изх. № 04-20-105 от 13.04.2018 г.

²² ЕК и съдът не са определили конкретен размер от реалните разходи, който може да се счита за „малка част“. При всички случаи, заплащане в размер над 50 % от реалните разходи не би следвало да дава правна сигурност за финансиране в режим „непомощ“.

градини, допълнителните преподавателски дейности в университетите²³, както и предоставянето на образование в университетите²⁴.

За доказване на режим „непомощ“ е необходима информация дали съответната образователна структура/субект/дейност е част от националната образователна система под публичен контрол. В случай на извършване на други стопански дейности следва да се изисква наличие на съответната счетоводна информация, показваща източниците на финансиране със съответните им дялове от общото финансиране и разграничаването на дейностите.

Режим „непомощ“ се прилага единствено по отношение на дейности, пряко свързани с образование. Съпътстващите образователния процес стопански дейности, обикновено извършвани от външни лица, като например анализи, свързани с образователния процес, информационни кампании, транспорт, хранене и т.н. следва или да се реализират на пазарни условия, например като се възлагат чрез състезателни, прозрачни, недискриминационни и безусловни тръжни процедури, отговарящи на условията на т. 89 - т. 96 от Известието, или да се финансират в режим на държавна или минимална помощ.

Когато дейността на образователните организации се финансира предимно от родители, спонсори или от други търговски приходи, тя се определя като стопанска. Такъв би бил случая, когато например висшето образование се финансира изцяло от студентите. Определянето на дадени образователни услуги като стопански зависи също от естеството им, структурата на финансиране и наличието на конкуриращи се частни организации, които ги предлагат.

Според Европейската комисия някои дейности на университети и научноизследователски организации не попадат в приложното поле на правилата за държавна помощ. Това се отнася до основните им дейности, а именно:

- образование за повече и по-добре квалифицирани човешки ресурси;
- провеждането на независими научни изследвания²⁵; и развойна дейност за повече знания и по-добро разбиране, включително съвместни научни изследвания и развойна дейност при които научноизследователската организация или инфраструктура участва в ефективно сътрудничество²⁶;
- разпространението на резултатите от научноизследователската дейност при неизключителни и недискриминационни условия, например чрез преподаване, бази данни със свободен достъп, открити публикации или софтуер с отворен код.

Финансирането на научноизследователска организация/инфраструктура може да се извърши в режим „непомощ“, когато научноизследователската организацията или инфраструктура се използва почти изключително за извършването на нестопанска дейност, а стопанската ѝ дейност е с чисто допълващ характер. Това е така, когато стопанската дейност е **пряко свързана и необходима за функционирането на научноизследователската организацията или инфраструктура**, или е **неразривно свързана с нейното основно нестопанско използване и е с ограничен обхват**.

---

²³ Решение на Съда от 18 декември 2007 г. по дело *Jundt*, C-281/06, ECLI:EU:C:2007:816, точки 28-39.

²⁴ Решение на Съда от 7 декември 1993 г. по дело *Wirth*, C-109/92, ECLI:EU:C:1993:916, точки 14-22.

²⁵ Предоставянето на услуги за научни изследвания, осъществявани от името на предприятия, не се считат за независими научни изследвания.

²⁶ Сътрудничество между поне две независими страни за обмен на знания или технологии или за постигане на обща цел, основана на разделението на труда, когато страните определят заедно обхвата на съвместния проект, съдействат за неговото изпълнение и споделят както рисковете, така и резултатите. Една или няколко страни могат да поемат пълните разходи на проекта и по този начин да облекчат другите страни от финансовите рискове. Извършването на научни изследвания, възложени по силата на договор, и предоставянето на изследователски услуги не се считат за форми на ефективно сътрудничество.

Според Комисията горепосоченото условие се счита за изпълнено, когато стопанските дейности потребяват **точно същите ресурси (като материали, оборудване, труд и постоянен капитал)** като нестопанските дейности и **капацитетът**, отпускан всяка година за тези дейности, **не надвишава 20 %** от съответния общ годишен капацитет на субекта.

Методът, по който ще се измерва процента от общия годишен капацитет, използван за стопански дейности, е от компетенцията на администратора на помощ. Въпреки това от отговорите, които дават експерти на Европейската комисия, би могло да се заключи, че измерването следва да се извършва въз основа на съответните разходи, извършвани за стопанска дейност, спрямо тези извършвани за нестопанска такава.

Когато тези изисквания не могат да бъдат изпълнени, финансирането на научноизследователски организации/инфраструктури следва да се извършва при режим помощ по отношение на техните стопански дейности.

IV. Култура и опазване на историческото наследство.

Областта на културата и опазването на културното наследство обхваща широк кръг от цели и дейности, сред които: музеи, архиви, библиотеки, артистични и културни центрове или средища, театри, оперни театри, концертни зали, археологически обекти, паметници, исторически обекти и сгради, обичаи и занаяти, фестивали и изложби, както и културни и артистични образователни дейности.

Дейностите в областта на културата или опазването на културното наследство, които преследват чисто социална и културна цел, може да се считат за нестопански, според Европейската комисия. Нестопанският характер на тези дейности не се променя, дори когато от посетителите на културна институция или от участниците в културна дейност или дейност за опазване на културното или историческото наследство се изисква да заплащат някаква сума, която покрива само една малка част от реалните разходи. Това е така, тъй като се приема, че платената сума не може да се счита за истинско възнаграждение за предоставената услуга.

За доказване на режим „непомощ“, е необходимо наличие на съответната счетоводна информация, показваща източниците на финансиране със съответните им дялове от общото финансиране на дейността/субекта.

Редица дейности по опазване на културното или историческото наследство могат да се определят като нестопански, тъй като са обективно незаменяеми (*например съхраняването на обществени архиви, съдържащи уникални документи*) и поради това **изключват наличието на истински пазар.**

Обратно, когато дейностите по опазване на културното и историческото наследство (включително опазването на природата), се финансират предимно (над 50 на сто) чрез такси, събирани от посетителите или от ползвателите, или **чрез други търговски средства** (*например търговски изложения, кинотеатри, търговски музикални изпълнения и фестивали, художествени школи, финансирани предимно чрез такси за обучение*), те следва да бъдат квалифицирани като стопански дейности. Аналогично, стопански са и дейностите по опазване на културното или историческото наследство, от които се възползват **само някои предприятия, а не широката общественост** (*например реставрация на сграда — паметник на културата, използвана от дружество*).

V. Проверка за невъзстановени неправомерни и несъвместими с вътрешния пазар помощи.

Проверката дали за дадена организация/предприятие съществува неизпълнено разпореждане за възстановяване, вследствие на предходно решение на Комисията, с което дадена помощ се обявява за неправомерна и несъвместима с вътрешния пазар, може да бъде извършена в Официалния регистър на ЕК, намиращ се на адрес:

http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/index.cfm?clear=1&policy_area_id=3.

В полето „*Member State*” се избира „**Bulgaria**”.

В полето „*Decision type*“ се избира „**Negative decision with recovery**”.

След което се натиска бутон „*Search*”.

В случай че организацията/предприятието не фигурира в справката, това означава, че срещу нея няма издадено такова разпореждане за възстановяване.

В случай че дадена организация/предприятие фигурира в справката от Регистъра на ЕК, следва да се изиска по официален път информация от министъра на финансите²⁷ за това, дали решението на ЕК за възстановяване е изпълнено.

Проверка за такива помощи, за които съществува неизпълнено разпореждане за възстановяване, предоставени от Република България, може да се извърши и в регистъра на МФ на адрес: <https://stateaid.minfin.bg/bg/page/483>.

VI. Проверка за предприятия в затруднено положение

Предприятие се намира в затруднено положение, когато без намеса от страна на държавата то почти сигурно ще бъде принудено да прекрати дейността си в краткосрочен или средносрочен план.

Проверката се извършва **според вида на помощта**, а конкретните условия за това дали дадено предприятие се намира в затруднено положение са уредени в *т. 20 от Насоките на ЕК за държавна помощ за оздравяване и реструктуриране на нефинансови предприятия в затруднено положение* (2014/C 249/01).

Съгласно горепосочената разпоредба, едно предприятие се намира в затруднено положение, ако е налице поне едно от следните обстоятелства:

а) в случай на дружество с ограничена отговорност²⁸, когато записаният му акционерен капитал²⁹ е намалял с повече от половината в резултат на натрупани загуби. Такъв е случаят, когато приспадането на натрупаните загуби от резервите (и всички други елементи, които по принцип се считат за част от собствения капитал на дружеството) води до отрицателен сбор, който надвишава половината от записания акционерен капитал.

б) В случай на дружество, при което поне някои от съдружниците носят неограничена отговорност за задълженията на дружеството³⁰, когато капиталът, вписан в баланса на дружеството, е намалял на половина поради натрупани загуби.

²⁷ Съгласно чл. 52, ал. 2, т. 4 от ЗДП, министърът на финансите поддържа регистър с информация за решенията за възстановяване на неправомерна и несъвместима държавна помощ или на неправилно използвана държавна помощ, както и за получателите на помощ, която трябва да се възстанови.

²⁸ Това се отнася по-специално до видовете дружества, посочени в приложение I към Директива 2013/34/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 26 юни 2013 г. година относно годишните финансови отчети, консолидираните финансови отчети и свързаните доклади на някои видове предприятия и за изменение на Директива 2006/43/ЕО на Европейския парламент и на Съвета и за отмяна на Директиви 78/660/ЕИО и 83/349/ЕИО на Съвета (ОВ L 182, 29.6.2013 г., стр. 19).

²⁹ Когато е приложимо, „акционерният капитал“ включва премията от емисии.

³⁰ Това се отнася по-специално до видовете дружества, посочени в приложение II към Директива 2013/34/ЕС.

в) Когато предприятието е в процедура по колективна несъстоятелност или отговаря на критериите на вътрешното право, за да бъде подложено на процедура по колективна несъстоятелност по искане на неговите кредитори.

г) Когато предприятието не е МСП и през последните две години:

- съотношението задължения/собствен капитал на предприятието е било по-голямо от 7,5 и
- съотношението EBITDA/лихвено покритие на предприятието е било под 1,0

Считано от 1.1.2014 г. не се прилага забрана за предоставяне на минимална помощ на предприятия в затруднение по Регламент (ЕС) 1407/2013.

Такава забрана съществува за предприятия, които целят да получат помощ по Регламент (ЕС) 360/2012. За тях също се прилагат описаните по-горе критерии за затруднено положение по Насоките на ЕК за държавна помощ за оздравяване и реструктуриране на нефинансови предприятия в затруднено положение.

Единствено за мерки по Регламент (ЕС) 651/2014 г. се проверяват обстоятелствата за затруднено положение, описани в чл. 2, т. 18 от ОРГО, а не тези по т. 20 от Насоките на ЕК за държавна помощ за оздравяване и реструктуриране на нефинансови предприятия в затруднено положение.

Съгласно чл. 2, т. 18 от ОРГО, едно предприятие се намира в затруднено положение, ако е налице поне едно от следните обстоятелства:

а) в случай на дружество с ограничена отговорност (което не е МСП, което съществува по-малко от три години или, за целите на допустимостта за помощите за рисково финансиране, МСП, което е извършило своята първа търговска продажба преди най-много 7 години и което отговаря на условията за инвестиции за рисково финансиране въз основа на извършен от избрания финансов посредник финансов и правен анализ), когато неговият записан акционерен капитал е намалял с повече от половината поради натрупани загуби. Такъв е случаят, когато приспадането на натрупаните загуби от резервите (и всички други елементи, които по принцип се считат за част от собствения капитал на дружеството) води до отрицателен кумулативен резултат, който надхвърля половината от записания акционерен капитал. За целите на настоящата разпоредба под понятието „дружество с ограничена отговорност“ се разбира по-специално видовете дружества, посочени в приложение I към Директива 2013/34/ЕС³¹, а понятието „акционерен капитал“ включва, когато е уместно, премии от акции;

б) в случай на дружество, при което поне някои съдружници носят неограничена отговорност за задълженията на дружеството (което не е МСП, което съществува по-малко от три години или, за целите на допустимостта за помощите за рисково финансиране, МСП, което е извършило своята първа търговска продажба преди най-много 7 години и което отговаря на условията за инвестиции за рисково финансиране въз основа на извършен от избрания финансов посредник финансов и правен анализ), когато капиталът, вписан в баланса на дружеството, е намалял с повече от половината поради натрупани загуби. За целите на настоящата разпоредба под понятието „дружество, при което поне някои съдружници носят неограничена отговорност за задълженията на дружеството“, се разбира по-специално типовете дружества, посочени в приложение II към Директива 2013/34/ЕС;

в) когато предприятието е в процедура по колективна несъстоятелност или отговаря на критериите на своето вътрешно право, за да бъде обект на процедура по колективна несъстоятелност по искане на неговите кредитори;

---

³¹ ОВ L 283, 31.10.2003 г., стр. 51.

г) когато предприятието е получило помощ за оздравяване и все още не е възстановило заема или не е прекратило гаранцията, или е получило помощ за реструктуриране и все още е обект на план за реструктуриране;

д) когато предприятието не е МСП и през последните две години:

1) съотношението задължения/собствен капитал на предприятието е било по-голямо от 7,5; и

2) съотношението за лихвено покритие на предприятието, изчислено на основата на EBITDA, е било под 1,0;

Терминът „задължения“ в буква д) следва да се разбира като счетоводната стойност на краткосрочните и дългосрочните финансови задължения. Съгласно отговора на ЕК на зададен от българска страна въпрос на 18.04.2016 г. в платформата eState Aid WIKI, терминът "задължения/дълг" следва да се разбира като балансова стойност на лихвоносните краткосрочни и дългосрочни финансови пасиви. Задълженията трябва да включват такива позиции като банкови заеми, инструменти на дълговия капиталов пазар (например облигации) и финансов лизинг. По принцип в задълженията не следва да се включват краткосрочни задължения, като задължения към клиенти и други начислени задължения, тъй като те се разглеждат по-скоро като търговски кредит, отколкото като възникване на дългосрочен дълг. Въпреки това, доколкото едно дружество отлага плащанията им извън договорения срок, който обичайно прилага към доставчиците си, тази сума може да бъде добавена към задълженията му.

В тази връзка облигации, заеми и (лихвоносни) финансови пасиви следва да се разглеждат като задължения/дълг. Получените авансови плащания представляват натрупано задължение и следователно не следва да се включват в изчисляването на задълженията/дълга. Задълженията към доставчици и задълженията по записи на заповед представляват краткосрочни задължения и следователно не следва да се прибавят към дълга, освен ако условията за плащане надхвърлят това, което може да се счита за нормално за съответния сектор, в който оперира предприятието. Задълженията към дъщерни и асоциирани предприятия, доколкото те представляват търговски задължения, не следва да се включват в дълга. От друга страна, финансовите пасиви (например вътрешно-групови заеми) следва да бъдат включени в дълга, когато е уместно, след консолидационни корекции. Другите задължения следва да се разглеждат поотделно за всеки отделен случай. Задълженията към персонала (напр. Заплатите) по принцип не трябва да се включват в дълга, като напр. към дълга следва да се добавят признати задължения за компенсация на работниците или договорености на базата на акции, платими в брой. Социалноосигурителните и данъчните задължения по принцип не трябва да се включват в дълга, освен ако не са предмет на специално разсрочване.

Посочените съотношения, касаещи затрудненото положение, се извличат от финансовите отчети на предприятията.

Обстоятелствата се проверяват и на равнище група. На равнище група се проверяват счетоводните отчети на групата. Когато Закона за счетоводството/приложимото счетоводно законодателство не задължава предприятията да изготвят консолидирани отчети, се извършва механично сбиране на съответните редове от балансите/отчетите за приходи и разходи.

Проверката за затруднено положение се извършва включително и за кандидати, които нямат капитал. В тези случаи се проверява само дали те са в процедура по колективна несъстоятелност или дали отговарят на критериите на българското право, за да бъдат обект на процедура по колективна несъстоятелност по искане на техните кредитори. Проверява се също така и дали кандидатите са получили помощ за оздравяване и все още не са възстановили заема или не са прекратили гаранцията, както и дали са получили помощ за реструктуриране и все още са обект на план за реструктуриране.